

Вплив прямих іноземних інвестицій на повоєнну відбудову України

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено вплив прямих іноземних інвестицій на економічне зростання України в умовах війни та перспективи їх залучення у повоєнний період. Проаналізовані наукові праці вітчизняних і закордонних вчених, які приділяли увагу взаємозв'язку між ПІІ та економічним зростанням. Визначена провідна роль ПІІ як ключового інструмента економічної стабілізації, модернізації виробництва і відновлення інфраструктури, та необхідність їх залучення на перспективу для повоєнної відбудови. Акцентується увага на втрахах України під час війни і на потребі у реконструкції та відновленні. Проаналізований аграрний сектор, який є найбільш експортоорієнтованим сектором, і де Україна є одним з найбільших виробників сільськогосподарських продуктів на світовому ринку. Побудована економетрична модель на основі використання програмного продукту E-Views для оцінки залежності між зростанням ВВП, обсягами ПІІ та індексом сприйняття корупції. Результати моделювання підтвердили вагомий вплив як інвестиційного, так і інституційного чинників на економічну динаміку. У статті здійснено тестування моделі на наявність автокореляції та гетероскедастичності, що засвідчило її адекватність і статистичну надійність, а також визначені причинно-наслідкові зв'язки між економічним зростанням, ПІІ, індексом сприйняття корупції. Обґрунтований взаємозв'язок між економічним зростанням та ПІІ, спрямованими на повоєнне відновлення. Доведено, що залучення ПІІ має мультиплікативний ефект, оскільки стимулює розвиток суміжних галузей, підвищує зайнятість, збільшує податкові надходження та інтегрує Україну у глобальні виробничі ланцюги. Водночас, у статті акцентується увага на інституційній слабкості та високому рівні корупції, що знижують ефективність інвестиційного впливу. Рекомендовано посилити впровадження реформ та сприяти гарантіям безпеки приватного капіталу. Зазначені і проаналізовані довгострокові чинники економічного відновлення України, до яких у статті віднесено – залучення та ефективне використання ПІІ, відбудова і модернізація інфраструктури та стимулювання «зелених» інвестицій, інституційна модернізація, розвиток людського капіталу, європейська інтеграція як пріоритетний вектор майбутнього розвитку України. Аргументовано доведено, що досягнення довоєнного рівня ВВП можливе протягом трьох-п'яти років після припинення війни за умови забезпечення масштабної фінансової підтримки, ефективної інвестиційної політики та реалізації антикорупційних реформ. Визначені потенційні ризики і застереження щодо моделювання і прогнозування економічного зростання в Україні. Показано досвід України, який є

¹ **Ткаленко Світлана Іванівна** — доктор економічних наук, професор, професор кафедри європейської економіки і бізнесу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (Київ, Україна). Сфера наукових інтересів: міжнародні економічні відносини, міжнародна економічна інтеграція, глобалізація економічного розвитку, діджиталізація світової економіки, економічна безпека. Електронна адреса: tkalenko.svitlana@kneu.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0385-846X>.

Наукове дослідження здійснено за фінансової підтримки Центра Марка Блоха.

МЕП, № 43 (2025) с. 166–186

Стаття надійшла до редакції 03.11.2025 р. / Прийнято до публікації: 26.11.2025 р. / Опубліковано: 30.01.2026 р.

© С.Ткаленко, 2025.

ISSN (україномовне видання) 1811-9824/2025/№ 2 (43)

ISSN (on-line) 1812-0660/2025/№ 2 (43)

релевантним для інших країн із перехідною економікою, які стикаються з викликами післякризового відновлення та нестачею внутрішнього капіталу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПІІ, економічне зростання, індекс корупції, повоєнна відбудова, повернення мігрантів, людський потенціал, інституційні реформи, макроекономічна стабільність, сталий розвиток, міжнародна допомога, інновації, інтеграція до ЄС, економічна безпека, ризики, фінансова підтримка.

Вступ

Вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток є темою, що викликає зростаючий інтерес, оскільки політики та науковці прагнуть зрозуміти, якою мірою цей вплив може сприяти економічному зростанню. У відношенні до України актуальним є дослідження того, наскільки такий вплив сприятиме відновленню та економічному зростанню, а також забезпеченню безпеки та зменшенню загроз у майбутньому. Дане наукове дослідження має на меті дослідити взаємозв'язок між потоками капіталу, у тому числі тих, які спрямовуватимуться на відновлення національної економіки, та економічним розвитком в Україні, вивчаючи різні ключові сфери економіки.

Загалом, багато науковці акцентують свою увагу у дослідженнях на тому, що ПІІ мають важливий позитивний вплив на розвиток країни реципієнта. Роль ПІІ в економічному зростанні, зокрема в постковідний період, досліджувалася і в попередніх наших працях²; а також у працях науковців, таких, як Рокоча В.³ в контексті виявлення ролі ПІІ у відкритій економіці; у праці Варцаба В., де досліджуються особливості залучення ПІІ в Україну в умовах війни та післявоєнної відбудови⁴; у праці Дунської А. та Бойко О., де описується взаємозв'язок ПІІ з макроекономічними показниками України⁵; та багатьох інших. Актуальною дана проблематика є й для країн, що розвиваються. Серед науковців цих країн виділимо такі праці: Т. Джаяраман і Б. Сінгх, які досліджували взаємозв'язок між ПІІ, зайнятістю та ВВП, прийшли до висновку, що існує тривалий односпрямований випадковий взаємозв'язок між ПІІ та ВВП із напрямком від іноземних інвестицій до економічного зростання⁶; а також праці інших дослідників, де основний висновок ґрунтується на тому, що:

² Tkalenko, S., Derii, Zh., Butenko, N., Makedon, H., Semchenko-Kovalchuk, O. "Foreign direct investments and economic growth in the post-covid-19 period: a causality analysis for Ukraine" *Financial and credit activity: problems of theory and practice* Vol. 3, No. 44 (2022): 357–366 DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3665>

³ Rokocha, V., Tkalenko, S., Sukurova, N., Honcharova, A., Murashko, O. "Foreign direct investments in the economic growth of the open economy of Ukraine" *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol. 3, No. 38 (2021): 111–124. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237429>

⁴ Варцаба В. В. Прямі іноземні інвестиції в Україні: воєнний контекст. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2024. № 1(63). С. 201–209. [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1\(63\).201-209](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1(63).201-209)

⁵ Дунська А.Р., Бойко О. В. Прямі іноземні інвестиції як чинник розвитку економіки України. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2016. № 13. DOI:10.20535/2307-5651.13.2016.80625

⁶ Jayaraman, T. and Singh, B. "Foreign Direct Investment and Employment Creation in Pacific Island Countries: An Empirical Study of Fiji" *Asia-Pacific Research and Training Network on Trade. Working Paper Series*. (2007): 35 p.

ППІ стимулює економічне зростання в довгостроковій перспективі, хоча в короткостроковій може мати негативний вплив⁷; у короткостроковому періоді ППІ може покращувати ВВП країн за певних умов⁸; пряме іноземне інвестування в країнах, що розвиваються, має значущий вплив⁹. Досвід залучення іноземних інвестицій у післявоєнне відновлення може бути корисним і для інших країн, що розвиваються, які стикаються з подібними проблемами: дефіцитом фінансових ресурсів, необхідністю модернізації промисловості та інфраструктури, нестабільним інвестиційним середовищем.

Отже, приймаючі країни (як країни, що розвиваються, так і країни з перехідною економікою, зокрема Україна) зацікавлені у надходженні іноземних інвестицій, особливо якщо власного капіталу не вистачає. Відзначимо, що окрім прямого впливу інвестицій на економіку країни, ППІ виступає джерелом ноу-хау, передачі технологій та сприяє налагодженню і розвитку міжнародних зв'язків компаній, що відображається на економіці країн. Для України, яка знаходиться в умовах війни з початку 2022 року, і яка зазнала глибоких структурних змін і втрат, й де значна частина коштів спрямовується на фінансування оборонного сектору, особливо актуальним і пріоритетним завданням є сприяння залученню прямих іноземних інвестицій для повоєнної відбудови. Як в сучасних умовах, так і в період повоєнного відновлення, власних бюджетних і приватних коштів держави недостатньо для реалізації масштабних програм післявоєнної відбудови, модернізації інфраструктури та підтримки економічного зростання. Саме тому залучення прямих іноземних інвестицій набуває вирішального значення. Вони є джерелом довгострокового капіталу, який може компенсувати дефіцит внутрішніх фінансових ресурсів, сприяти оновленню виробничих потужностей, впровадженню інноваційних технологій, створенню нових робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств, враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку України. Для України, як країни з перехідною економікою, залучення ППІ є актуальним й через низку структурних проблем: недостатньо розвинену фінансову систему, високий рівень ризиків ведення бізнесу, потребу в модернізації промислових та інфраструктурних об'єктів. ППІ виступають не лише як джерело капіталу, а й як механізм передачі знань, технологій та управлінських компетенцій, що особливо важливо для модернізації економіки. Крім того, іноземні інвестиції мають

⁷ Dinh, T-H, Vo, D, Th,e Vo A, Nguyen, T. "Foreign Direct Investment and Economic Growth in the Short Run and Long Run: Empirical Evidence from Developing Countries". *Journal of Risk and Financial Management* №12(4), (2019) URL: <https://doi.org/10.3390/jrfm12040176>

⁸ Rosdiana, Sijabat. "The Association between Foreign Investment and Gross Domestic Product in Ten ASEAN Countries" *Economies* №11(7), (2023). <https://doi.org/10.3390/economies11070188>

⁹ Aouar, A. and Tahraoui, A. "The effect of foreign direct investment (FDI) on economic growth: The case of AMU". *Reviews of Socio-Economic Perspectives* Vol. 8, Issue 4, (2023). DOI: <https://doi.org/10.19275/rsep169/>

мультиплікативний ефект – вони стимулюють суміжні галузі, збільшують податкові надходження до бюджету, сприяють формуванню стабільного інвестиційного середовища та інтеграції України у світові виробничі ланцюги. На нашу думку та думку більшості вчених, у післявоєнний період ПІІ відіграватимуть стратегічну роль у відбудові критичної інфраструктури, розвитку енергетичного сектору, транспортної логістики, агропромислового комплексу та ІТ-індустрії. Водночас, залучення таких ресурсів потребує гарантій безпеки інвестицій, прозорих правил ведення бізнесу та міжнародної підтримки через страхування ризиків, участь міжнародних фінансових інституцій та створення спеціальних інвестиційних фондів відновлення.

Таким чином, у воєнних умовах, коли державних ресурсів конче не вистачає, іноземні інвестиції стають критично важливим фактором забезпечення економічної стійкості та майбутньої післявоєнної відбудови України, виступаючи основним джерелом фінансування розвитку, модернізації та інтеграції у глобальну економіку. Іноземні інвестиції, які будуть спрямовані на проєкти повоєнного відновлення, сприятимуть не лише стабілізації макроекономічної ситуації після закінчення війни, а й довгостроковому розвитку економіки. І, отже, розуміння ролі ПІІ і механізмів їхнього ефективного залучення дозволяє розробити обґрунтовану інвестиційну політику та стратегічні програми, що враховуватимуть ризики воєнного часу, особливості перехідної економіки та потреби в модернізації критичної інфраструктури. Аналіз цього процесу є цінним і для інших країн, оскільки він демонструє важливість поєднання державної підтримки, міжнародної співпраці та прямого іноземного капіталу для сталого економічного розвитку у післякризових умовах.

Мета статті полягає у дослідженні впливу прямих іноземних інвестицій на економічне зростання України в умовах війни та обґрунтуванні їхньої ролі і перспектив залучення у процесі повоєнного економічного відновлення на основі економетричного аналізу взаємозв'язку між ВВП, обсягами ПІІ та інституційними чинниками.

Ключові методологічні аспекти дослідження

Актуальним вважається дослідження впливу потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на економічний розвиток країни на прикладі України, яка на 2025 рік знаходиться в умовах війни четвертий рік; дослідження буде базуватися на аналізі статистичних даних (кількісних показників, у тому числі за період агресії РФ на території України) для розуміння необхідного обсягу залучення інвестицій в контексті повоєнної відбудови. Водночас, залишаються якісні показники та суб'єктивні фактори, які можуть впливати на обсяги ПІІ в майбутньому.

Дослідницьке питання полягає у наступному: який вплив мають потоки прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток України; які довгострокові фактори сприятимуть економічному відновленню після війни; як швидко Україна повернеться до обсягу ВВП, який був до війни.

Слід відзначити, що іноземні інвестиції виконують кілька ключових функцій у контексті післявоєнної відбудови:

- по-перше, вони є джерелом довгострокового фінансового капіталу, який дозволяє компенсувати дефіцит державних коштів та підтримувати інноваційний розвиток підприємств;
- по-друге, ПІІ стимулюють оновлення виробничих потужностей, впровадження сучасних технологій та управлінських практик, що підвищує конкурентоспроможність української економіки на глобальному рівні;
- по-третє, іноземні інвестиції сприяють створенню нових робочих місць, зростання дохідності компаній, які працюють на національному ринку, підвищення податкових надходжень до бюджету, розвитку інших секторів економіки, що у сукупності призводить до мультиплікативного ефекту у контексті економічного відновлення та економічного зростання України.

Аналіз проведено на основі побудови економетричної моделі (з використанням програми e-Views). У дослідженні використана багатовимірність у напрямку введення ширшого спектру змінних, що поєднують параметри економічного зростання (ВВП) та індикатори залученості економіки України до системи світових економічних відносин. Гіпотеза дослідження полягає у припущенні щодо наявності і характеру впливу прямих іноземних інвестицій на показники післявоєнного економічного відновлення України. Зокрема, зростання обсягів ПІІ має позитивний та статистично значущий вплив на темпи післявоєнного економічного відновлення України, що проявляється у зростанні ВВП, рівня зайнятості, експорту та відновленні виробничої інфраструктури тощо.

Загальний вигляд моделі факторів впливу ПІІ на економічне зростання описано рівнянням:

$$GDP\ growth = f(x_1, x_2, \dots, x_N) \quad (1)$$

де, GDP growth – приріст ВВП

$x_1, x_2, \dots, x_N$ – потенційні фактори впливу на економічне зростання України

Прямі іноземні інвестиції як основа повоєнної відбудови економіки України

Після закінчення війни, Україна потребуватиме значних інвестиційних ресурсів для відновлення економіки та економічного зростання. За даними Світового банку, починаючи з початку повномасштабного вторгнення, і станом на 31 грудня 2024 року, потреби у відновленні та реконструкції

протягом наступного десятиліття оцінюються майже в 524 млрд дол. США (табл. 1); це включає потреби як державного, так і приватного секторів^{10; 11}. Це значні потреби, зокрема які виникли у результаті пошкодження і руйнування у великих містах та інших регіонах, і приблизно в 2,8 разів перевищує оцінений номінальний ВВП України за 2024 рік. За висновками PwC, «стратегічні інвестиції у відновлення та модернізацію є критично важливими для вступу України до Європейського Союзу та забезпечення її довгострокової стабільності, а також надають можливість відбудувати та зміцнити ключові сектори економіки»¹².

Таблиця 1

ЗАГАЛЬНІ ПОТРЕБИ У ВІДНОВЛЕННІ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ, НА ПОЧАТОК 2025

Потреба секторів	млрд доларів США	Частка сектору
Соціальний сектор, у т.ч.:	184,4	35,3 %
- Житло	83,7	
- Освіта і наука	32,9	
- Охорона здоров'я	19,4	
- Соціальний захист та засоби до існування	38,9	
- Культура та туризм	10,5	
Інфраструктурний сектор, у т.ч.:	169,3	32,4 %
- Енергетика	67,8	
- Транспорт	77,5	
- Телекомунікації, цифрові технології та медіа	5,9	
- Водопостачання та санітарія	11,3	
- Комунальні послуги	6,9	
Виробничий сектор, у т.ч.:	132,9	25,4 %
- Фінанси та банківська справа	2,1	
- Торгівля та промисловість	64,4	
- Зрошення та водні ресурси	10,9	
- Сільське господарство	55,5	
Міжгалузевий сектор, у т.ч.:	36,0	6,9 %
- Управління вибухонебезпечними факторами	29,8	
- Реагування на надзвичайні ситуації та цивільний захист	2,4	
- Навколишнє середовище та лісове господарство	2,8	
- Юстиція та державне управління	0,9	
Всього	522,6	100 %

Джерело: розроблено автором за даними¹³.

¹⁰ Shalal, A. "Ukraine needs \$524 billion to recover, rebuild after three years of war, World Bank says". (2025 February) URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-needs-524-billion-recover-rebuild-after-three-years-war-world-bank-says-2025-02-25>.

¹¹ Jayaraman, T. and Singh, B. "Foreign Direct Investment and Employment Creation in Pacific Island Countries: An Empirical Study of Fiji" *Asia-Pacific Research and Training Network on Trade. Working Paper Series*. (2007): 35 p. — с. 10.

¹² Сільське господарство, мінеральні ресурси та енергетика — пріоритетні галузі для інвестицій у відбудову України — звіт PwC. 2025. PwC. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2025/haluzi-dlya-investitsiy-u-vidbudovu-ukrayiny.html>. (стор. 10).

¹³ Ukraine rapid damage and needs assessment (RDNA4). *World Bank*. (February 2025): 195 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P180174-ca39eccd-ea67-4bd8-b537-ff73a675a0a8.pdf> (стор. 40).

Потреби у реконструкції та відновленні включають наступні сектори¹⁴:

- житловий – майже 84 млрд дол. США або 16 % від загальних довгострокових потреб;

- транспортний – близько 78 млрд дол. США або 15 %;
- енергетичний та видобувний сектори – 68 млрд дол. США або 13 %;
- торгово-промисловий – 64 млрд дол. США або 12 %;
- сільськогосподарський – 55 млрд дол. США або 10 %.

У всіх секторах вартість лише розчищення та управління завалами сягає майже 13 млрд дол. США. Найбільше інвестицій потребують Донецький, Харківський, Запорізький, Луганський та Херсонський регіони.

Отже, в Україні існує безліч перспектив для інвестування, навіть в сучасних умовах, проте інвестування під час війни може бути ризикованим і потребує ретельного аналізу ринкової ситуації. Серед відносно стабільних секторів в Україні в умовах війни, наприклад, можемо виокремити аграрний сектор, де Україна є одним з найбільших виробників сільськогосподарських продуктів, і одним з найбільш експортоорієнтованим сектором. Водночас, в умовах війни аграрний сектор зазнав величезних збитків (табл. 2).

Таблиця 2

**СТРУКТУРА ПРЯМИХ І НЕПРЯМИХ ВТРАТ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ТА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Загальні втрати сільськогосподарського сектору	Вересень 2022		Листопад 2024	
	млрд. дол. США	%	млрд. дол. США	%
Прямі втрати	6,6	100	10,3	100
Непрямі втрати	34,25	100	40,3	100

Джерело: ¹⁵.

За прямими втратами найбільше постраждали прифронтові регіони, на які припадає 90 % прямих збитків. Непрямі втрати в аграрному секторі України через зменшення виробництва сільськогосподарської продукції, блокаду портів та підвищення виробничих витрат оцінюються в 40,3 млрд дол. США, що становить 15 % усіх непрямих збитків за секторами¹⁶. Аграрні компанії зазнали величезних збитків.

¹⁴ Tkalenko, S., Derii, Z., Kudyko, L., Liubachivska, R., Hrytsku-Andriesh, Y., Kosytska, V. "Long-term determinants of economic development: the impact of migration flows on the economy of Ukraine" *Financial and credit activity problems of theory and practice*. Vol. 6 (59), (2024): 402-419 DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.59.2024.4559> (стор. 19).

¹⁵ Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року. KSE. Липень 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_-Report.pdf

¹⁶ Ibid.

Економетричне моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на повоєнну відбудову України

У процесі економетричного моделювання нами було проаналізовано такі показники, як обсяг ПП, Індекс безпеки, експорт-імпорт, рівень інфляції, глобальний індекс миру. У дослідженні були обрані найбільш значущі фактори впливу на економічне зростання (табл. 3), а отже модель має вигляд:

$$GDP\ growth = f(FDI, IC) \quad (2)$$

FDI – прямі іноземні інвестиції нарастаючим підсумком, млн дол. США; IC – індекс сприйняття корупції (бали, де більше значення означає нижчий рівень корупції).

Даний аналіз дозволив побудувати наступне регресійне рівняння:

$$GDP\ growth = C(1) * FDI + C(2) * IC + \varepsilon \quad (3)$$

C(1), C(2) – коефіцієнти значущості

ε – випадкова похибка.

Таблиця 3

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ, 2014–2024 рр.

Рік	Приріст ВВП, %	Обсяг ПП, чистий приплив, млрд дол США	Індекс сприйняття корупції (0-100), балів
	GDPg	FDI	IC
2014	–10,1	0,847	26
2015	–9,8	–0,198	27
2016	2,4	4,128	29
2017	2,4	3,68	30
2018	3,5	4,975	32
2019	3,2	5,796	30
2020	–3,8	0,304	33
2021	3,4	7,954	32
2022	–28,8	0,221	33
2023	5,5	4,752	36
2024	2,9	3,796	35

Джерело: складено автором за даними¹⁷; ¹⁸.

¹⁷ Transparency International 2024. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

¹⁸ World Bank Group. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US dol) / GDP growth (annual %) — Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=UA>

Досліджуючи найбільш значущі та перевірені фактори, завдяки використанню програмного продукту e-Views була побудована кореляційна матриця, яка дозволяє встановити щільність взаємозв'язку між обраними даними (табл. 4): отримано сильні позитивні зв'язки між приростом ВВП та ППІ (коефіцієнт кореляції 73,9 %), а також між приростом ППІ та індексом сприйняття корупції (коефіцієнт кореляції 45,3 %). Результати регресійного аналізу представлені у табл. 5.

Таблиця 4

КОРЕЛЯЦІЙНА МАТРИЦЯ

Змінні	GDPg	FDI	IC
GDPg	1	0.7387	0.4533
FDI	0.7387	1	0.0982
IC	0.4533	0.0982	1

Джерело: складено автором самостійно

Таблиця 5

РЕЗУЛЬТАТИ РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ GDP GROWTH

Dependent Variable: GDPG / Method: Least Squares				
Sample: 2014 2024 / Included observations: 11				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
FDI	2.701754	0.759827	3.555750	0.0074
IC	16.40774	8.414323	1.949978	0.0870
C	-59.02539	24.29989	-2.429039	0.0413
R-squared	0.692099	Mean dependent var		-2.654545
Adjusted R-squared	0.615124	S.D. dependent var		10.24035
S.E. of regression	6.352947	Akaike info criterion		6.762715
Sum squared resid	322.8794	Schwarz criterion		6.871232
Log likelihood	-34.19493	Hannan-Quinn criter.		6.694311
F-statistic	8.991193	Durbin-Watson stat		1.850600
Prob(F-statistic)	0.008988			

Джерело: складено автором самостійно

Аналіз таблиці регресійного аналізу приросту ВВП показав наступні результати:

- перше, позитивний зв'язок *GDP growth* з *FDI* з коефіцієнтом 2,70, і позитивний зв'язок з *IC* з коефіцієнтом 16,41;

- друге, величина регресії R^2 показує, наскільки обрані змінні даної моделі пов'язані з приростом ВВП. $R^2 = 69,2\%$ і засвідчує, що *GDP growth* залежить від обраних нами факторів, а отже маємо достатньо сильний зв'язок. Зазначимо, що існують й інші як кількісні, так і якісні фактори, що впливають на *GDP growth*. Крім того, скоригований $\text{Radj}^2 = 61,5\%$, що також знаходиться на належному рівні. Отже, обрані фактори є значущими і досить сильно пояснюють їх вплив на можливість зростання ВВП України;

- третє, встановлюємо в моделі пограничний рівень значущості – 5–10 %. Ймовірність прийняття H_0 близька до нуля ($F\text{-statistic} = 0,008$), що підтверджує гіпотезу про значущість рівняння в цілому. $\text{Prob. FDI} = 0.0074$, що є $< 0,01$, тобто ефект високозначущий; $\text{Prob. IC} = 0.0087$, що є в межах 0,01 – 0,05, тобто ефект високозначущий на рівні 5 % і слабозначущий на рівні 10 %. Отже, змінні підтверджують і відповідають встановленому рівню значущості і є менше 5 % рівня значущості. Константа є статистично значимою – 0,04 %;

- аналіз критерію Durbin-Watson дозволяє перевірити рівняння на наявність автокореляції першого порядку. Значення критерію DW лежить у межах від 0 до 4. Даний критерій (DW) у побудованій моделі становить 1,85. Статистика DW дозволяє визначити значущі (критичні) точки d_L і d_U . При рівні значимості $\alpha = 5\%$ для 11 спостережень і 2 змінних $0,658 < DW < 1,604$. При більш строгому рівні значимості $\alpha = 1\%$ для 11 спостережень і 2 змінних маємо $0,319 < DW < 1,297$. Ідеальним є стан, якщо у моделі $DW \approx 2$. Оскільки $DW = 1,85$, це означає, що ми відхиляємо гіпотезу про наявність позитивної автокореляції, тобто у моделі відсутня суттєва автокореляція залишків. Водночас, значення статистики $DW = 1,85$ перевищує верхню критичну межу $\alpha = 5\%$, що свідчить про відсутність автокореляції першого порядку у залишках моделі. Отже, модель є адекватною у частині незалежності випадкових похибок, і припущення методу найменших квадратів не порушується;

- інформаційні критерії Akaike (AIC) і Schwarz (BIC) використовуються для порівняння моделей. Чим менше значення цих критеріїв в порівнянні з іншими моделями, тим модель вважається кращою. У даному випадку ці критерії становить $AIC = 6,76$, $BIC = 6,87$. Отже, модель є досить збалансованою за точністю і кількістю параметрів, значення критеріїв є нормальними.

Також була здійснена перевірка на наявність автокореляції вищого (другого) порядку здійснюємо за допомогою різних тестів (табл. 6), які зводяться до перевірки застосування нульової гіпотези. Результати тестів на гетероскедастичність – перевірку на однорідність дисперсії залишків є

важливими для оцінки надійності економетричної моделі. Дана перевірка засвідчила відсутність автокореляції вищого (другого) порядку щодо випадкових відхилень, отже, можна приймати нульову гіпотезу (H_0). Усі наведені тести (White, Breusch–Pagan–Godfrey, Harvey, Glejser, ARCH) перевіряють одну й ту саму нульову гіпотезу: H_0 , дисперсія залишків є сталою (гомоскедастичність); та H_1 , дисперсія залишків змінюється (наявна гетероскедастичність). Якщо Prob. F більше 0,05, то немає підстав відхилити H_0 і гетероскедастичність відсутня. Якщо $p\text{-value} \leq 0,05$, то гіпотеза про гомоскедастичність відхиляється і проблема гетероскедастичності присутня. За результатами тестів, у моделі не виявлено суттєвої гетероскедастичності, тобто дисперсія залишків є стабільною, сталою, і оцінки методу найменших квадратів залишаються ефективними і надійними.

Таблиця 6

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРЕВІРКИ НА ГЕТЕРОСКЕДАСТИЧНІСТЬ МОДЕЛІ

Test	F-statistic	Prob. F		Висновок
White	1,394060	Prob. F(5,5)	0,3622	$p > 0,05$, означає гомоскедастичність, тобто все гаразд
Breusch-Pagan-Godfrey	2,976940	Prob. F(2,8)	0,1080	$p > 0,05$ означає, що гетероскедастичність не виявлена
Harvey	3,223128	Prob. F(2,8)	0,0940	$p > 0,05$, незначна, але не критична гетероскедастичність
Glejser	4,820649	Prob. F(2,8)	0,0523	$p \approx 0,05$ тобто, на межі значущості, але не менше, можливі слабкі ознаки гетероскедастичності
ARCH	0,486242	Prob. F(1,8)	0,5054	$p > 0,05$, автогетероскедастичність відсутня

Джерело: складено автором самостійно

Наступний показник, це Ремсі-тест. Він показує чи підходить нашій задачі лінійне рівняння. Показник Ramsey RESET дорівнює 41,35 % (табл. 7). Отже, маємо рівняння лінійної регресії і крива обрана коректно, рівняння ідентифіковане.

Таблиця 7

REMCI-TEST

	Value	df	Probability	Prob.
t-statistic	0.869202	7	0.4135	
F-statistic	0.755512	(1, 7)	0.4135	
Likelihood ratio	1.127430	1	0.2883	
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	

Закінчення табл. 7

FDI	1.099070	1.998837	0.549855	0.5995
IC	5.689814	15.00269	0.379253	0.7157
C	-18.07647	53.18403	-0.339885	0.7439
FITTED^2	-0.063822	0.073426	-0.869202	0.4135
R-squared	0.722094	Mean dependent var		-2.654545
Adjusted R-squared	0.602991	S.D. dependent var		10.24035
S.E. of regression	6.452306	Akaike info criterion		6.842040
Sum squared resid	291.4258	Schwarz criterion		6.986729
Log likelihood	-33.63122	Hannan-Quinn criter.		6.750834
F-statistic	6.062779	Durbin-Watson stat		2.175202
Prob(F-statistic)	0.023312			

Джерело: складено автором самостійно

Причинно-наслідковий зв'язок між обраними змінними (ППІ та індекс сприйняття корупції) та приростом ВВП досліджуємо за допомогою тесту Грейнджера. Представлені в табл. 8 дані свідчать про існування причинно-наслідкового зв'язку між змінними.

Таблиця 8

ТЕСТ НА ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ (ГРЕЙНДЖЕРА)

Pairwise Granger Causality Tests						
Нульова гіпотеза		лаг 2			лаг 3	
		F-Statistic	Prob.	Conclusion	F-Statistic	Prob.
1	FDI does not Granger Cause GDPG	3.46304	0.1340	accept	6.80841	0.2729
	GDPG does not Granger Cause FDI	1.06819	0.4249	accept	0.24129	0.8654
2	IC does not Granger Cause GDPG	9.26332	0.0315	accept	8.55724	0.2450
	GDPG does not Granger Cause IC	1.69175	0.2935	accept	1.61481	0.5112
3	IC does not Granger Cause FDI	0.88815	0.4795	accept	139.262	0.0622
	FDI does not Granger Cause IC	0.54049	0.6198	accept	29.0023	0.1355

Джерело: складено автором самостійно

Результати тесту Грейнджера показали, що індекс сприйняття корупції при лагу 2 особливо спричиняє економічне зростання, що вказує на його важливу роль у стимулюванні ВВП у короткостроковій перспективі.

Більші лаги не демонструють статистичної значущості, що свідчить про локальний ефект – для України.

Наступним кроком у моделюванні є перевірка побудованої моделі на пояснювальну здатність та її якість. (рис. 1, рис. 2)

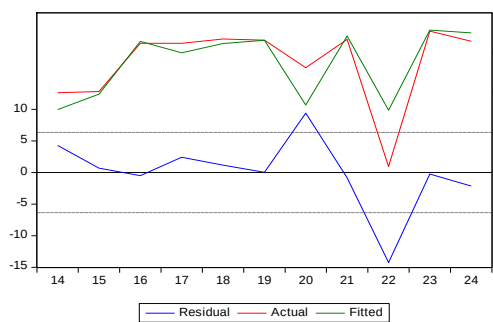

Рис. 1. Пояснювальна здатність моделі

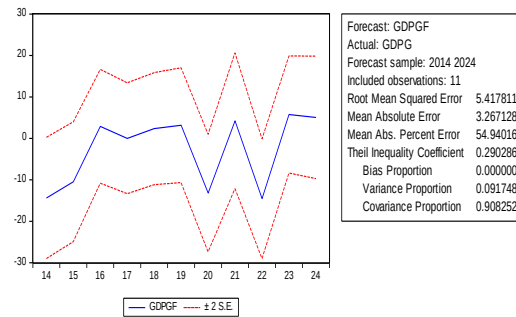

Рис. 2. Прогноз моделі

Джерело: складено автором.

Основний показник $MAPE = 54,9\%$, що підтверджує високу точність прогнозу в побудованій моделі. Середня відсоткова похибка між прогнозованими і фактичними значеннями становить менше 10% . У короткостроковій і довгостроковій перспективі маємо позитивний тренд до зростання. Сьогодення характеризується уповільненням припливу коштів; валютним ризиком, що пов'язано з війною.

Отже, маємо рівняння, яке є статистично значимим, з високим коефіцієнтом детермінації:

$$GDP_{grow} = 2,7017 * FDI + 16,4077 * IC - 59,0253 \quad (4)$$

Багаторегресійна модель залежності економічного зростання від обраних факторів (незалежних змінних) успішно пройшла випробування. Усі перевірки та тестування підтверджують коректність даної моделі для залучення інвестицій у повоєнне відновлення України.

Коефіцієнт при $FDI = 2,7017$ означає, що зі збільшенням обсягу прямих іноземних інвестицій на 1 одиницю (млрд дол. США) приріст ВВП зростає в середньому на $2,7\%$, за інших рівних умов.

Коефіцієнт при показнику корупції $IC = 16,4077$ показує, що при підвищенні індексу корупції на 1 (що свідчить про зменшення рівня корупції) сприяє зростанню ВВП у середньому на $16,41\%$. Це підтверджує вагомий вплив інституційної якості на економічний розвиток, а проблема корупції в Україні є значно вагомішою за ППІ в контексті впливу на економічне зростання (внесок індексу корупції є значно сильнішим за коефіцієнтом, ніж внесок інвестицій).

Таким чином, економічне зростання в Україні, згідно з моделлю, істотно залежить від динаміки залучення прямих іноземних інвестицій та покращення інституційної якості (зниження корупції).

Дискусія, потенційні ризики та уроки

Моделювання впливу потоків прямих іноземних інвестицій та індексу сприйняття корупції на економічний розвиток України ілюструє, що ці показники є одними із ключових факторів економічного розвитку країни, особливо для України як держави з перехідною економікою, та у після-воєнний період. Завдяки ПІІ забезпечується приплив додаткового капіталу, який спрямовуватиметься на модернізацію виробництва та інфраструктури з урахуванням стратегії сталого розвитку 2030 та досягнення ЦСР, стимулюється впровадження сучасних технологій, відбуватиметься зростання зайнятості тощо.

Емпіричні дослідження в Україні свідчать, що ПІІ позитивно корелюють з темпами зростання ВВП та виробничої активності, особливо у сферах промисловості, ІТ та енергетики (сектор, який в умовах війни найбільше постраждав). Дослідники з КШЕ вважають, що найжиттєздатнішою стратегією для досягнення зростання для України під час війни є прийняття моделі ЄС-Центральної та Східної Європи щодо залучення західних ПІІ¹⁹.

Разом з тим, ефективність ПІІ сильно залежить від інституційного середовища та рівня корупції в державному секторі (індекс сприйняття корупції у нашій моделі є навіть більш значущим, аніж ПІІ). Високий рівень корупції пригнічує інвестиційну активність, збільшує транзакційні витрати та ризики для інвесторів, і як наслідок – знижує ефективність ПІІ у стимулюванні економічного зростання. Для України, де корупційні ризики традиційно високі, навіть значні потоки ПІІ можуть не повністю трансформуватися у стійке економічне зростання без відповідної державної політики прозорості, антикорупційних реформ та захисту прав інвесторів.

Серед довгострокових факторів, що сприятимуть ефективній повоєнній відбудові, на нашу думку, слід виокремити найбільш значущі:

по-перше, залучення та ефективне використання ПІІ. На цьому факторі акцентують свою увагу більшість дослідників. ПІІ є критично важливими для повоєнного відновлення, адже вони забезпечують довгостроковий фінансовий ресурс, технологічний трансфер і нові робочі місця. Однак, ефективність цього впливу напряду залежить від рівня довіри до державних інститутів та макроекономічної стабільності. Для забезпечення сталого

¹⁹ Stimulating Growth in Ukraine and Policies for Migrants'. *Economic Council Paper №2. Return the Economic Policy Advisory Council*. June 6, (2024): 27. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/06/Economic_Council_Paper_2_Stimulating_Growth_in_Ukraine_and_Policies.pdf (crop. 7).

інвестиційного потоку необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, який включатиме гарантії безпеки капіталу, страхування воєнних ризиків, партнерство з міжнародними фінансовими організаціями (Світовий банк, ЄБРР, МФК) та стимулювання зелених і технологічних інвестицій;

по-друге, відбудова та модернізація інфраструктури. Інфраструктура є основою економіки, і її відновлення є не лише гуманітарним, а й стратегічним завданням, що формує основу для економічної активності. Крім того, інвестиції у транспорт, енергетику, логістику, комунікації та цифрову інфраструктуру мають мультиплікативний ефект. Ключовим питанням є не лише відновлення зруйнованого, а модернізація – будівництво енергоефективних, екологічних та інноваційних систем, що відповідають стандартам ЄС. Також слід зазначити, що відновлення економіки має відбуватися не за старими моделями, а через перехід до інноваційної, знанневої економіки. Розвиток ІТ, «зеленої» енергетики, біотехнологій, машинобудування та агротехнологій є пріоритетними напрямками. Повоєнна Україна має унікальну можливість перескочити етапи індустріального розвитку й відразу впроваджувати цифрові технології, роботизацію та автоматизацію. Драйверами цього процесу може стати державне стимулювання та підтримка наукових досліджень;

по-третє, інституційний фактор. Одним із фундаментальних чинників сталого економічного розвитку є інституційна якість. Сильні, прозорі та підзвітні інститути забезпечують верховенство права, зменшують корупційні ризики та формують довіру інвесторів. Згідно з Індексом сприйняття корупції, Україна у 2023 р. посіла 104 місце зі 180, у 2024 році – 105 місце, що свідчить про необхідність подальшого посилення антикорупційних реформ²⁰. Інституційна стабільність також означає ефективну судову систему, передбачувану податкову політику, цифровізацію державного управління та мінімізацію бюрократичних бар'єрів. Досвід країн Центрально-Східної Європи після трансформацій 1990-х років показує, що саме інституційна модернізація забезпечила їм стале зростання після кризових періодів. Покращення інституційного середовища є критично важливим для довгострокового економічного відновлення, оскільки воно зменшує трансакційні витрати та ризики ведення бізнесу;

по-четверте, людський капітал. Основними важелями впливу на економіку, окрім фінансових ресурсів та інфраструктури (яка постійно піддається атакам та руйнації), є людський фактор (міграційні потоки). Довгостроковий розвиток неможливий без висококваліфікованої та продуктивної робочої сили. Війна призвела до значного відтоку населення, насамперед молодих і освічених українців. Тому одним із пріоритетів має стати повернення та реінтеграція трудових мігрантів, підтримка зайнятості, інвестиції в освіту та перекваліфікацію кадрів;

²⁰ Transparency International 2024. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

п'ятий фактор – інтеграція до ЄС. Довгострокова відбудова України неможлива без міжнародної фінансової та технічної допомоги, участі міжнародних інвестиційних та фінансових інститутів, а також інтеграції у глобальні виробничі ланцюги. Міжнародна співпраця забезпечує доступ до капіталу, технологій та ринків збуту. Поглиблення торгівлі та партнерство з ЄС створюють усі необхідні передумови для повоєнної відбудови.

Відновлення економіки обов'язково відбудеться, однак, терміни відновлення економіки залежать від обраних стратегій і методології такого відновлення. По-перше, національний бізнес все ще працює і продовжує розвиватись в надважких умовах, що забезпечує наявність робочих місць; дійсно є прогалини у вигляді браку фінансів на фоні загальної економічної картини, зниження заробітних плат за рахунок інфляції; по-друге, підтримка іноземних партнерів сприяла підтримці найбільш уразливих верств населення та відновленню зруйнованих міст²¹.

Таким чином, економічне відновлення України після війни є досить довгостроковим етапом подальшого економічного розвитку, який потребує комплексного підходу, що поєднує фінансову підтримку, інституційні реформи, розвиток людського капіталу, інновації та міжнародну інтеграцію. Лише синергія цих факторів забезпечить не просто відновлення довоєнного рівня економіки, а якісний стрибок до нової моделі розвитку – більш стійкої, конкурентоспроможної та орієнтованої на європейські цінності, та сприятиме інтеграції України у світову економіку.

Повернення України до довоєнного рівня ВВП (2021 року) залежить від тривалості війни (на кінець 2025 року – війна продовжується), від масштабу та своєчасності фінансування відновлення і реконструкції, від інституційних реформ. Після шоку 2022–2023 років Україна відновила значну частину втрат, але реальний ВВП у 2024 році залишився нижчим за довоєнний (2021) рівень – близько 92 % від рівня 2021 року, згідно з останніми звітами²². Наразі науковці КШЕ прогнозують, що реальний ВВП України зростатиме на 2,5-3,0 % щорічно під час війни та приблизно на 2 пункти вище після неї; на 2027 рік прогнозується 5,0 %, номінальний ВВП – 11586 млрд грн (242,2 млрд дол. США)²³. Більш песимістичні оцінки наводить ЄБРР: зростання у 2027 році ВВП прогнозується на рівні 2,8 % (3,9 %)²⁴. Водночас, на нашу думку, хід війни може змінити дані розрахунки. Крім

²¹ Tkalenko, S., Derii, Zh., Butenko, N., Makedon, H., Semchenko-Kovalchuk, O. "Foreign direct investments and economic growth in the post-covid-19 period: a causality analysis for Ukraine" *Financial and credit activity: problems of theory and practice* Vol. 3, No. 44 (2022): 357-366 DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3665>

²² BDO Ukraine. The current situation in Ukraine: A Comprehensive Overview of Security, Recovery, and Economic Outlook (September 2025). https://www.bdo.ua/en-gb/insights-1/information-materials/2025/ukraine-security-economy-recovery-september-2025?utm_source=chatgpt.com

²³ Ukraine macroeconomic handbook. 2025 July. 28 p. https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/07/UA-Macro-Handbook_Jul2025.pdf?utm_source

²⁴ BDO in Ukraine on the current situation in Ukraine: A Comprehensive Overview of Security, Recovery, and Economic Outlook (September 2025). <https://eba.com.ua/en/bdo-v-ukrayini-pro-potochnu-sytuatsiyu-v-ukrayini-kompleksnyj-oglyad-bezpeky-vidnovlennya-ta-ekonomichnyh-perspektiv-veresen-2025-roku/>

того, досягнення довоєнного рівня ВВП не те саме, що відновлення потенційного доходу або доходу на душу населення (втрати основного капіталу та населення означають, що структурний обсяг виробництва може бути постійно нижчим, якщо його не буде відбудовано). Якщо відновлення зумовлене переважно державними витратами на реконструкцію, загальний ВВП може швидко зрости, але довгострокове підвищення продуктивності вимагає приватних інвестицій, передачі технологій та інституційних реформ. Навіть якщо сукупний ВВП відновиться, регіональні відмінності та соціальна шкода (переміщені особи, зруйновані підприємства) вимагають цілеспрямованої політики. Отже, безпека та стабільність є основною передумовою для великого повернення ПП та масштабованої реконструкції. Залучення ПП, особливо у виробництво, енергетику, логістику та цифровий сектори матимуть більший мультиплікативний ефект на ВВП.

При проведенні даного дослідження слід виокремити низку потенційних ризиків, на які варто звернути увагу:

- через воєнні дії офіційна статистика є неповною, постійно змінюється, що ускладнює побудову якісних економетричних моделей;
- складність у вимірюванні інституційних факторів – рівень корупції, довіри інвесторів, ефективність державних реформ тощо;
- високий рівень макроекономічної нестабільності – інфляція, коливання валютного курсу та боргові ризики можуть спотворювати результати аналізу;
- вплив форс-мажорних обставин – загрози подальшої ескалації, що може знівелювати ефект від інвестицій;
- подальша невизначеність умов розвитку – політична та безпекова ситуація після війни є складнопередбачуваною, тому довгострокові прогнози можуть мати низьку надійність;
- геополітичні ризики – зовнішньополітичні відносини та позиція партнерів (ЄС, США, міжнародних фінансових організацій) можуть суттєво змінюватися і впливати на масштаби ПП;
- залежність від донорської допомоги;
- ризик надмірного оптимізму в оцінках – можна перебільшити позитивний вплив ПП, недооцінюючи важливість внутрішніх реформ та інституційної спроможності держави.

Повномасштабна війна в Україні стала не лише гуманітарною та безпековою катастрофою, а й потужним економічним шоком, який продемонстрував низку уроків, важливих для країн, що мають ризики конфліктів або перебувають у стані нестабільності.

По-перше, вразливість інфраструктури та економіки до збройних конфліктів. Україна показала, наскільки швидко може зруйнуватися транспортна, енергетична та промислова інфраструктура, що паралізує економіку. Для інших держав це сигнал про необхідність розбудови системи критичної інфраструктури з урахуванням факторів безпеки.

По-друге, значення диверсифікації економіки та зовнішньої торгівлі. Сильна залежність від окремих ринків або експортних каналів у кризових умовах стає слабким місцем. Український досвід підкреслює важливість диверсифікації постачальників, ринків збуту та інвестиційних джерел.

По-третє, вагому роль відіграє міжнародна підтримка. Виживання та відбудова економіки у воєнний час значною мірою залежать від допомоги міжнародних партнерів – фінансової, гуманітарної та військової. Інші економіки, що стикаються із ризиками конфліктів, мають будувати зовнішньополітичні альянси заздалегідь.

Четверте, необхідність інституційної стійкості. Війна показала, що сильні державні інститути, здатні швидко ухвалювати рішення та координувати ресурси, стають критичним чинником виживання економіки. Країни з високими ризиками конфліктів мають інвестувати у зміцнення державного управління.

П'яте, людський капітал як ключовий ресурс. Мільйони українців були змушені залишити свої домівки, але зберегли навички та потенціал для відновлення країни. Для інших держав це урок про необхідність підтримки населення, розвитку освіти та збереження кадрів навіть у кризових умовах.

Шосте, ціна корупції та непрозорості. В умовах воєнної економіки прозорість у використанні ресурсів і довіра до держави стають вирішальними. Український досвід підкреслює, що боротьба з корупцією є не лише питанням розвитку, а й національної безпеки.

Сьоме, можливість трансформації після війни. Війна створює передумови для радикальних реформ: модернізації інфраструктури, переходу на «зелену» енергетику, цифровізації управління. Інші країни можуть винести урок, що навіть після руйнувань відкривається шанс на більш сучасну та стійку економіку.

Таким чином, війна в Україні демонструє, що навіть у найважчих умовах країна може зберігати економічну активність і формувати підґрунтя для майбутньої відбудови. Для держав із конфліктним потенціалом цей досвід є попередженням і водночас прикладом того, що стійкість економіки залежить не лише від ресурсів, а й від здатності суспільства та держави до мобілізації, партнерства й стратегічних реформ.

Висновок

Післявоєнне економічне відновлення України є складним багаторівневим процесом, що вимагає не лише короткострокових антикризових заходів, а й стратегічного бачення розвитку на десятиліття вперед. Війна призвела до значних втрат, зокрема у виробничому потенціалі, руйнування інфраструктури, відтоку робочої сили та зниження інвестиційної активності. Водночас, цей період створює «вікно можливостей» для структурної

модернізації економіки, інтеграції у світові ринки та побудови стійких інституцій.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що прямі іноземні інвестиції відіграють визначальну роль у післявоєнному відновленні економіки України. Економетричний аналіз підтвердив наявність позитивного і статистично значущого впливу ПІІ на темпи зростання ВВП. У процесі побудови моделі були обрані одні з найбільш значущих факторів майбутнього економічного зростання, що дозволило порівняти вплив ПІІ та індекса сприйняття корупції на економічний розвиток:

- по-перше, ПІІ позитивно впливають на економічне зростання, але цей ефект послаблюється у регіонах і секторах з високим рівнем корупції;
- по-друге, індекс сприйняття корупції є модератором ефекту ПІІ, тобто у країнах з низьким ІС (висока корупція) ПІІ менш ефективні, тоді як у більш прозорих економіках ті ж самі інвестиції мають сильніший стимулюючий ефект. Рівень інституційної прозорості, зокрема показник корупції, має ще сильніший ефект на економічну динаміку, ніж сам обсяг інвестицій. Це свідчить про необхідність посилення антикорупційних заходів, підвищення довіри інвесторів та створення сприятливого бізнес-клімату;
- по-третє, політика держави щодо боротьби з корупцією та забезпечення прав інвесторів є критично важливою для перетворення капіталу ПІІ у реальний економічний розвиток.

Водночас, для забезпечення сталого економічного розвитку України потрібен комплексний підхід, що поєднує залучення зовнішнього капіталу, реформування державних інститутів, модернізацію інфраструктури, розвиток людського потенціалу та інтеграцію до європейського економічного простору. ПІІ у відновлення промисловості, енергетики, транспорту, цифрових технологій та аграрного сектору сприятимуть не лише відновленню довоєнного рівня ВВП, а й формуванню конкурентоспроможної, інноваційної та стійкої економіки. Ефект впливу ПІІ на повоєнне відновлення і економічне зростання може бути значно більшим, якщо Україна піде за сценарієм залучення інвестицій з країн Західної Європи²⁵. Отже, для України прямі іноземні інвестиції потенційно мають високий позитивний вплив на економіку, а сприяння прозорості, покращення бізнес-клімату та інституційних рамок є ключовими факторами для того, щоб ПІІ стали каталізатором стійкого економічного розвитку та післявоєнної відбудови країни. Український досвід є показовим для інших країн з перехідною економікою, оскільки демонструє, що ефективне поєднання інвестицій, інституційної стабільності та міжнародної підтримки є запорукою швидкого економічного відновлення у післякризовий період.

²⁵ Stimulating Growth in Ukraine and Policies for Migrants'. Economic Council Paper №2. Return The Economic Policy Advisory Council. 2024, June 6, P.27. https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/06/Economic_Council_Paper_2_Stimulating_Growth_in_Ukraine_and_Policies.pdf?utm_source

Список літератури

Aouar, A. and Tahraoui, A. "The effect of foreign direct investment (FDI) on economic growth: The case of AMU". *Reviews of Socio-Economic Perspectives* Vol. 8, Issue 4, (2023). <https://doi.org/10.19275/rsep169/>

BDO Ukraine. "The current situation in Ukraine: A Comprehensive Overview of Security, Recovery, and Economic Outlook". (2025 September) URL: <https://www.bdo.ua/en-gb/insights-1/information-materials/2025/ukraine-security-economy-recovery-september-2025>.

Dinh, T-H, Vo, D, Th,e Vo A, Nguyen, T. "Foreign Direct Investment and Economic Growth in the Short Run and Long Run: Empirical Evidence from Developing Countries". *Journal of Risk and Financial Management* № 12(4), (2019). <https://doi.org/10.3390/jrfm12040176>.

Jayaraman, T. and Singh, B. "Foreign Direct Investment and Employment Creation in Pacific Island Countries: An Empirical Study of Fiji" *Asia-Pacific Research and Training Network on Trade. Working Paper Series*. (2007): 35 p.

Rokocha, V., Tkalenko, S., Sukurova, N., Honcharova, A., Murashko, O. "Foreign direct investments in the economic growth of the open economy of Ukraine" *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol. 3, No. 38 (2021): 111–124. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237429>

Rosdiana, Sijabat. "The Association between Foreign Investment and Gross Domestic Product in Ten ASEAN Countries" *Economies* № 11(7), (2023). <https://doi.org/10.3390/economies11070188>

Shalal, A. "Ukraine needs \$524 billion to recover, rebuild after three years of war, World Bank says". (2025 February) URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-needs-524-billion-recover-rebuild-after-three-years-war-world-bank-says-2025-02-25>.

Stimulating Growth in Ukraine and Policies for Migrants'. *Economic Council Paper №2. Return the Economic Policy Advisory Council*. June 6, (2024): 27. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/06/Economic_Council_Paper_2_Stimulating_Growth_in_Ukraine_and_Policies.pdf

Tkalenko, S, Derii, Zh., Butenko, N, Makedon, H., Semchenko-Kovalchuk, O. "Foreign direct investments and economic growth in the post-covid-19 period: a causality analysis for Ukraine" *Financial and credit activity: problems of theory and practice* Vol. 3, No. 44 (2022): 357–366 DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3665>

Tkalenko, S., Derii, Z., Kudyrko, L., Liubachivska, R., Hrytsku-Andriesh, Y., Kosytska, V. "Long-term determinants of economic development: the impact of migration flows on the economy of Ukraine" *Financial and credit activity problems of theory and practice*. Vol. 6 (59), (2024): 402–419 DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4559>

Transparency International 2024. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>.

Ukraine macroeconomic handbook (2025 July): 28 p. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/07/UA-Macro-Handbook_Jul2025.pdf

Ukraine rapid damage and needs assessment (RDNA4). *World Bank*. (2025): 195 p. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P180174-ca39eccd-ea67-4bd8-b537-ff73a675a0a8.pdf>.

World Bank Group. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US dol) / GDP growth (annual %) – Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=UA>.

Варцаба В. В. Прямі іноземні інвестиції в Україні: воєнний контекст. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2024. № 1(63). С. 201–209. [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1\(63\).201-209](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.1(63).201-209)

Дунська А. Р., Бойко О. В. Прямі іноземні інвестиції як чинник розвитку економіки України. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2016. № 13. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.13.2016.80625>.

Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року. KSE. Липень 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_-Report.pdf

Сільське господарство, мінеральні ресурси та енергетика – пріоритетні галузі для інвестицій у відбудову України – звіт PwC. 2025. PwC. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2025/haluzi-dlya-investytsiy-u-vidbudovu-ukrayiny.html>